

ULKOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2004 vp

Valtioneuvoston selvitys EU:n uusista rahoituskehyksistä vuosille 2007—2013; asetusehdotukset ulkosuhderahoituksesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 10 päivänä marraskuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen EU:n uusista rahoituskehyksistä vuosille 2007—2013; asetusehdotukset ulkosuhderahoituksesta (E 119/2004 vp) ulkoasiainvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Ritva Koukku-Ronde, ulkoasiainministeriö
- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö
- aluekehitysjohtaja Märten Johansson, sisäasiainministeriö
- erityisasiantuntija Jonna Partanen, valtioneuvoston kanslia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvosto on linjannut omat kantansa unionin ulkosuhderahoitukseen komission rahoituskehystiedonannon yhteydessä ja tarkastellut yksityiskohtaisemmin komission esityksiä nyt käsiteltävänä olevan ulkosuhderahoituksen uudistamista koskevan tiedonannon yhteydessä. Tiedonannossa esitetään ulkosuhteiden alalla olevan yli 100 rahoitusinstrumentin korvaamista kuudella merkittävästi koordinoidummalla instrumentilla. Tavoitteena on tehostaa unionin ulkosuhdetoiminnan koherenssia ja johdonmukaisuutta huomioimalla paremmin pitkän tähtäimen tavoitteet ja lyhyen tähtäimen toimet. Tähän pyritään muun muassa yksinkertaistamalla menettelyjä ja rakenteita sekä kohdentamalla va-

roja parhaiten toimiviin kokonaisuuksiin. Lisäksi kiinnitetään erityistä huomiota koordinaatioon muiden toimijoiden kanssa ja kolmansien maiden kanssa käytävän dialogin parantamiseen. Komissio esittää neljää uutta rahoitusinstrumenttia: liittymistä valmistelevaa instrumenttia (IPA), Euroopan naapuruus- ja kumppanuusinstrumenttia (ENPI), kehitysyhteistyön ja taloudellisen yhteistyön instrumenttia (DCECI) sekä vakausinstrumenttia.

Valiokunta tukee valtioneuvoston tavoin ulkosuhderahoituksen yksinkertaistamista. Rahoitusinstrumenttien väheneminen ei kuitenkaan saa vaikeuttaa ulkosuhderahoituksen kasvua, vaan pikemmin päinvastoin. Unionin ulkosuhteiden poliittisen painoarvon vahvistaminen edellyttää unionin kaikkien resurssien hyödyntä-

mistä yhdessä jäsenvaltioiden omien resurssien kanssa. Valiokunta korostaa, että ulkopoliittisen lisäarvon saaminen edellyttää huomattavan ulkosuhderahoitusosuuden ja ulkosuhdeohjelmien rahoituksen reaalikasvun turvaamista ja että koherenssin ja tehokkuuden lisääminen perustuu toiminnan ja rahoituksen läpinäkyvyyteen sekä suurempaan joustavuuteen eri rahoitusinstrumenttien välillä. Eri ulkosuhdeinstrumenttien välisestä rahanjaosta ei ole vielä selkeää käsitystä neuvottelujen tässä vaiheessa. Valtioneuvoston tulee pitää valiokunta ajantasalla valtioneuvoston kannoista ja neuvottelujen edistymisestä.

Liittymistä valmisteleva instrumentti (IPA) on tarkoitettu EU:n jäsenyyttä valmistelevaksi viitekehikseksi. Instrumentin kohdemaat jaetaan tunnustettuihin ehdokasmaihin (Kroatia ja Turkki) ja mahdollisiin ehdokasmaihin (muut Länsi-Balkanin maat). Mahdolliset ehdokkaat saavat tukea muun muassa instituutioiden rakentamiseen ja demokratiakehitykseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen sekä alueelliseen ja rajat ylittävään yhteistyöhön. Ehdokasmaita avustetaan edellisten lisäksi valmistautumisessa rakenne-, koheesio- ja maaseudun kehittämissä politiikan sekä EU-lainsäädännön toimeenpanoon. Valiokunta pitää ehdotusta kannatettavana ja kiinnittää valtioneuvoston tavoin erityistä huomiota kohdemaiden eriaistaisen edistymisen, instrumentin tehokkaan hyödyntämisen ja hakijamaastatuksen huomioimista rahoitustukien mitoituksessa.

Kehitysyhteistyön ja taloudellisen yhteistyön instrumentti parantaa selkeästi unionin kehitysyhteistyöpolitiikkaa. Instrumentti mahdollistaa aiempaa joustavamman toiminnan, lisää ulkoisen toiminnan koherenssia, kohtelee kehitysmaita tasa-arvoisemmin ja antaa ennen kaikkea hyvän pohjan YK:n vuosituhatjulistuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Valiokunta painottaa aiempien kannanottojensa mukaisesti, että julistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi EU:n kehitysyhteistyön prioriteetteina tulee olla köyhyyden poistaminen ja vähiten kehittyneiden maiden aseman parantaminen. Myönteisenä on pidettävä yhteistyön keskeytymenettelyn sisällyttämistä asetukseen ihmisoikeusrikkomusten ja

demokratian taantumisen estämiseksi. Valiokunta antaa lisäksi tukensa EU:n kehitysrahas-ton (EKR) siirtämiselle EU:n budjettiin. Valiokunta on äskettäisessä lausunnossaan (UaVL 4/2004 vp) turvallisuuspoliittisesta selonteosta korostanut kehitysyhteistyön ja turvallisuuspolitiikan välistä yhteyttä.

EU:n turvallisuuspolitiikan yhdeksi rahoitusinstrumentiksi on luotu vakaainstrumentti, joka mahdollistaa kolmansissa maissa ja alueilla rauhan ja turvallisuuden sekä väestön turvallisuutta edistävien toimien rahoittamisen. Sitä on pidettävä tervetulleena muutoksena, sillä se mahdollistaa tapauskohtaisen, aiempaa joustavamman ja nopeamman reagoinnin kriisitilanteisiin ja puuttumisen kolmansissa maissa syntyviin ja rajat ylittäviin turvallisuusuhkiin. Rauhan, turvallisuuden ja perusoikeuksien edistämisen ohella rahoitusta voidaan käyttää muun muassa ydinturvaonnettomuuksien ja joukkotuhoaseiden leviämisen ehkäisemiseksi. Valiokunta katsoo, että instrumentti mahdollistaa yhteisen lähestymistavan turvallisuus- ja kehityskysymyksiin.

Euroopan unionin lähialueyhteistyö idässä ja etelässä perustuu Euroopan naapurisuusohjelmaan sekä Venäjän kanssa tehtyyn kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen (PCA). Naapurisuuspolitiikan tavoitteena on vähentää taloudellisia ja yhteiskunnallisia eroja unionin ulkorajalla sekä estää rajalinjojen syntyminen Eurooppaan. Tiedonanto sisältää ehdotuksen Euroopan naapurisuus- ja kumppanuusinstrumentista, joka korvaa aiemmat unionin lähialueilla käytetyt rahoitusvälineet. Euroopan naapurisuuspolitiikan ohella EU—Venäjä-suhteiden erityisasema ja yhteistyön tarkoituksenmukainen rahoitus on kirjattu ehdotukseen. Valiokunnan mielestä on olennaisen tärkeää turvata Venäjän kanssa tehtävän raja-alueyhteistyön ja muutoin PCA:n puitteissa tapahtuvan yhteistyön riittävä ja tarkoituksenmukaisella tavalla joustava rahoitus. Jos raja-alueyhteistyön rahoituksen sääntöjä ja toimivuutta saadaan selkeytettyä nykyisestä ja laajemmankin EU—Venäjä-yhteistyön rahoitus voidaan taata, on yhteinen naapurisuus- ja kumppanuusinstrumentti hyväksyttävissä, vaikkakin Suomen alkuperäinen tavoite oli luoda koko-

naan erillinen rahoitusinstrumentti raja-alueyhteistyölle. Valiokunta korostaa lisäksi, että pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmalle tulee taata riittävä rahoitus ulkosuhderahoituksen instrumenteista.

Lausunto

Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin huomautuksin.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
jäsen. Jouni Backman /sd
Eva Biaudet /r
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Katri Komi /kesk
Eero Lankia /kesk

Suvi Lindén /kok
Petri Neittaanmäki /kesk
Kalevi Olin /sd
Aila Paloniemi /kesk
Maija Perho /kok
Ben Zyskowicz /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kirsi Pimiä.